Forskningsetiske retningslinjer i Nasjonalbiblioteket

Innhold

Forskningsetiske retningslinjer i Nasjonalbiblioteket 1
Innledning 1
Ansvar 1
Redelighetsutvalg 2
Prosedyre ved mistanke om brudd på forskningsetiske normer og mistanke om vitenskapelig uredelighet 2
Saksgang for behandling i redelighetsutvalget 3
Dokumentasjon og innsyn 3
Uttalelse 3
Avslutning av sak 3
Opplæring 4
Referanser 4

Innledning

Retningslinjene er utformet med utgangspunkt i lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven) som trådte i kraft 1. mai 2017, forskrift om forskningsetiske komiteer og utvalg (forskningsetikkforskriften) som trådte i kraft 1. april 2018; samt generelle og fagspesifikke retningslinjer gitt av De nasjonale forskningsetiske komiteene. De fagspesifikke retningslinjene er gitt av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), sist oppdatert i 2021.

Med brudd på anerkjente forskningsetiske normer menes brudd på generelle og fagspesifikke retningslinjer slik de er definert av De nasjonale forskningsetiske komiteene. Ifølge forskningsetikkloven er vitenskapelig uredelighet definert som «forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning».

Ansvar

Den enkelte som arbeider med vitenskapelig virksomhet ved Nasjonalbiblioteket har ansvar for å sette seg inn i og følge de generelle og fagspesifikke forskningsetiske retningslinjene.

Nasjonalbibliotekaren er formelt ansvarlig for behandlingen av forskningsetiske saker ved Nasjonalbiblioteket, men myndigheten til å behandle og avgjøre forskningsetiske saker er delegert til lederen av FoU-utvalget[1]. Dersom denne er inhabil, skal avdelingsdirektør i Fag og forskning oppnevne en habil stedfortreder.

[1] FoU-utvalget er Nasjonalbibliotekets rådgivende organ i saker som gjelder FoU-aktiviteter

Redelighetsutvalget[2] har ansvar for å følge opp uredelighetssaker oversendt fra lederen i FoU-utvalget, i samsvar med retningslinjene.

Redelighetsutvalg

Nasjonalbiblioteket er medlem i Felles redelighetsutvalg for Havforskningsinstituttet (HI), Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI), Statistisk sentralbyrå (SSB), Simula, Meteorologisk institutt (MET), Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), Folkehelseinstituttet (FHI), Norges geologiske undersøkelser (NGU), Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Polarinstitutt (NP), Nasjonalbiblioteket og Arkivverket.

Redelighetsutvalgets oppgaver, sammensetning, oppnevning og myndighet er beskrevet i redelighetsutvalgets mandat. Nasjonalbiblioteket skal oppfylle forpliktelsene som følger av mandatet og samarbeidsavtalen.

Nasjonalbiblioteket skal melde inn saker til redelighetsutvalget i de tilfellene der lederen i FoU-utvalget mener dette er nødvendig i forbindelse med mulige brudd på forskningsetiske normer. I behandling av saker gjelder kapitlene IV og V i forvaltningsloven. Det er lederen i FoU-utvalget som skal vurdere alvorlighetsgraden og på hvilket nivå saken skal behandles.

Redelighetsutvalget er faglig uavhengig. Det innebærer at redelighetsutvalget skal arbeide selvstendig, uten påvirkning fra FoU-utvalget eller Nasjonalbibliotekets ledelse. Redelighetsutvalgets skriftlige uttalelse skal være rådgivende.

Uttalelser som konkluderer med at en forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig, kan påklages av forskeren til Granskningsutvalget i De nasjonale forskningsetiske komiteene, jf. § 7 annet ledd i forskningsetikkloven.

Nasjonalbiblioteket skal rapportere om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer til Granskningsutvalget.

Prosedyre ved mistanke om brudd på forskningsetiske normer og mistanke om vitenskapelig uredelighet

Ved mistanke om brudd på de forskningsetiske normene, skal følgende prosedyre følges:

- Den enkelte varsler saken til sin nærmeste leder, med mindre det er tungtveiende grunner til å gå direkte til lederen i FoU-utvalget.
- Dersom saken ikke blir løst på laveste nivå hos seksjonsleder eller i samarbeid med FoU-utvalgets leder, skal lederen i FoU-utvalget henvise saken til behandling av redelighetsutvalget. I samarbeid med lederen i FoU-utvalget kan redelighetsutvalget også selv opprette sak dersom medlemmer i utvalget har fått kunnskap om mulig uredelighet.
- Redelighetsutvalget behandler saken i overensstemmelse med sitt mandat.

Varsler kan velge å være anonym. Man har rett til å varsle uavhengig om man er ansatt ved Nasjonalbiblioteket eller ikke, og uavhengig av om man selv rammes av uredeligheten. Varsler er vernet mot gjengjeldelse etter lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven), § 2 A-2. Alle saker skal behandles konfidensielt.

[2] Felles redelighetsutvalg for Havforskningsinstituttet (HI), Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI), Statistisk sentralbyrå (SSB), Simula, Meteorologisk institutt (MET), Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), Folkehelseinstituttet (FHI), Norges geologiske undersøkelser (NGU), Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Polarinstitutt, Nasjonalbiblioteket og Arkivverket

Ansatte ved Nasjonalbiblioteket som mener de er utsatt for uredelighet fra eksterne miljøer, kan enten kontakte den aktuelle institusjonens ledelse eller melde ifra til lederen i FoU-utvalget ved Nasjonalbiblioteket, som kan gi råd om hvordan saken bør legges frem for den aktuelle institusjonen.

Saksgang for behandling i redelighetsutvalget

Dersom lederen i FoU-utvalget beslutter at en sak må oversendes redelighetsutvalget, skal leder i redelighetsutvalget informeres. Varsleren og den det varsles om skal også informeres, så langt det lar seg gjøre. Lederen i FoU-utvalget gjør i samarbeid med FoU-utvalgets sekretær nødvendige undersøkelser av saken: Skaspartene intervjues individuelt, og FoU-utvalgets leder og sekretær henter inn eventuelle dokumenter. Andre aktuelle informanter skal også intervjues. Det skal føres skriftlig referat fra alle intervjuer. FoU-utvalgets sekretær dokumenterer undersøkelsen skriftlig, og sender forskningsetiske spørsmål, saksdokumenter og andre relevante opplysninger til redelighetsutvalget. De involverte partene skal få lese referatene fra sine respektive møter og godkjenne disse. Referatene skal inneholde beskrivelse av saken, tidspunkter for hendelser, navn på involverte personer og titler på relevante forskningsarbeider. Redelighetsutvalgets leder skal også informeres skriftlig dersom lederen i FoU-utvalget har besluttet å *ikke* oversende en innvarslet sak. Dersom saken avvises etter forundersøkelsen, skal beslutningen og begrunnelsen for denne sendes til varsleren. Redelighetsutvalget avgjør selv om det er enig i lederen i FoU-utvalgets beslutning. Hvis redelighetsutvalget er uenig i beslutningen, kan det selv velge å opprette sak. Alle innmeldte saker skal håndteres i tråd med forvaltningslovens regler. FoU-utvalgets sekretær skal alltid informeres når det kommer varsler.

Dokumentasjon og innsyn

FoU-utvalgets sekretær tar referat og utarbeider saksdokumenter ved behandling av saker om uredelighet. Redelighetsutvalget skriver selv en uttalelse om saken. FoU-utvalgets sekretær sammenstiller dokumentene i en endelig rapport. Den det varsles om skal bli informert, gis rett til innsyn og rett til å uttale seg og imøtegå fremsatte påstander. Andre berørte parter skal også gis rett til innsyn i saken, med unntak av opplysninger underlagt taushetsplikt etter lov om rett til innsyn i dokument i offentleg verksemd (offentleglova). Regulering av allmennhetens innsynsrett i saksdokumentene følger forskningsetikkloven § 11 og offentleglova § 24. Alle berørte parter har rett til å uttale seg om den endelige rapporten. Varsler skal informeres om den innmeldtes rett til innsyn. All saksbehandling skal dokumenteres og arkiveres i Nasjonalbibliotekets elektroniske arkivsystem.

Uttalelse

I samsvar med forskningsetikkloven § 8 skal redelighetsutvalget ta stilling til følgende punkter:

a) om forskeren har opptrådt vitenskapelig uredelig eller ikke,
b) om det foreligger systemfeil ved institusjonen og
c) om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake.

Redelighetsutvalget vil forholde seg til forskningsetikkforskriftens § 7 tredje ledd, som sier at det «I uredelighetssaker (…) kreves klar sannsynlighetsovervekt for de faktiske forhold som ligger til grunn for å karakterisere en opptreden som vitenskapelig uredelig.»

Avslutning av sak

En behandlet forskningsetisk sak skal få en av følgende konklusjoner:

1. Forskeren/forskerne har ikke brutt de forskningsetiske retningslinjene.
2. Forskeren/forskerne har brutt de forskningsetiske retningslinjene, men forskeren/forskerne har ikke opptrådt uredelig.

3. Det er funnet brudd på de forskningsetiske retningslinjene, og forskeren/forskerne har opptrådt uredelig.

Uredelighet og brudd på forskningsetiske retningslinjer er definert i innledningen i disse retningslinjene.

Uredelighet og brudd på forskningsetiske retningslinjer kan få konsekvenser jf. statsansatteloven § 25 og 26.

Opplæring

Forskningsetikkloven pålegger alle som driver med forskning i Norge å følge anerkjente forskningsetiske normer, og Nasjonalbiblioteket skal sørge for at god forskningsskikk er førende for forskningsarbeidet ved institusjonen, samt forebygge forskningsetisk uredelighet.

Som opplæring skal Nasjonalbiblioteket annethvert år tilby sine ansatte et seminar om forskningsetiske problemstillinger. Tema for seminarene skal variere og dekke bredden av forskningen som utføres ved institusjonen.

Referanser

Forskningsetikkloven. (2017). Lov om organisering av forskningsetisk arbeid. LOV-2017-04-28-23. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23

Forskningsetikkforskriften. (2018). Forskrift om forskningsetiske komiteer og utvalg. FOR-2018-03-05-321. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2018-03-05-321

De nasjonale forskningsetiske komiteene. Generelle forskningsetiske retningslinjer. (2014). Hentet fra https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/generelle/

NESH. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. (5. utg.). Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteene. ISBN 978-82-7682-112-3. På nett: https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/